

Cauza C-113/22**Rezumatul cererii de decizie preliminară întocmit în temeiul articolului 98 alineatul (1) din Regulamentul de procedură al Curții de Justiție****Data depunerii:**

17 februarie 2022

Instanța de trimitere:

Tribunal Superior de Justicia de Galicia (Spania)

Data deciziei de trimitere:

2 februarie 2022

Recurenți:

DX

Instituto Nacional de la Seguridad Social (INSS)

Intimată:

Tesorería General de la Seguridad Social

Obiectul procedurii principale

Prestație pentru incapacitate permanentă – Supliment de maternitate – Acordarea suplimentului în favoarea bărbaților

Obiectul și temeiul juridic al trimiterii preliminare

Cerere de decizie preliminară privind interpretarea – Articolul 267 TFUE – Discriminare pe criterii de sex – Articolele 4-6 din Directiva 79/7/CEE – Hotărâre a Curții prin care se constată existența unei astfel de discriminări – Practică administrativă națională care menține discriminarea – Data de la care produce efecte hotărârea judecătorească – Repararea prejudiciilor

Întrebările preliminare

1°. Practica organului de conducere prevăzută în Criteriul de gestionare 1/2020 din 31 ianuarie 2020 al Subdirecției Generale Planificare și Asistență Juridică a INSS [Institutul Național de Securitate Socială], și anume aceea de a refuza indiferent de situație acordarea suplimentului în litigiu în favoarea bărbaților și de a-i obliga să îl solicite pe cale judiciară, situație care se regăsește și în cazul recurentului în prezenta cauză, trebuie considerată, în conformitate cu Directiva 79/7/CEE a Consiliului din 19 decembrie 1978 privind aplicarea treptată a principiului egalității de tratament între bărbați și femei în domeniul securității sociale, o încălcare administrativă a acesteia, diferită de încălcarea legislativă constatată prin Hotărârea Curții de Justiție a Uniunii Europene din 12 decembrie 2019, WA (C-450/18), astfel încât, în sine, respectiva încălcare administrativă constituie o discriminare pe criterii de sex, având în vedere că, potrivit articolului 4 din directiva menționată, principiul egalității de tratament presupune inexistența oricărei discriminări pe criterii de sex, directe sau indirecte, și că, potrivit articolului 5 din aceeași directivă, statele membre iau măsurile necesare în vederea eliminării dispozițiilor actelor cu putere de lege și actelor administrative contrare principiului egalității de tratament?

2. Având în vedere răspunsul la întrebarea anterioară și ținând seama de Directiva 79/7 (în special de articolul 6 din aceasta și de principiile echivalenței și efectivității în ceea ce privește consecințele juridice ale încălcării dreptului Uniunii), data de la care produce efecte hotărârea judecătorească prin care se recunoaște suplimentul trebuie să fie data la care s-a formulat cererea (cu efect retroactiv de trei luni), ori data producerii efectelor trebuie stabilită retroactiv ca fiind data la care a fost pronunțată sau a fost publicată Hotărârea CJUE în cauza WA, ori data faptului generator al prestației pentru incapacitate permanentă la care se referă suplimentul în litigiu?

3°. Având în vedere răspunsul dat la întrebările anterioare și ținând seama de directiva aplicabilă (în special de articolul 6 din aceasta și de principiile echivalenței și efectivității în ceea ce privește consecințele juridice ale încălcării dreptului Uniunii), trebuie să se acorde o despăgubire prin care să se repare prejudiciile și care să aibă un efect disuasiv, pentru motivul că aceste prejudicii nu sunt acoperite prin stabilirea datei de la care produce efecte hotărârea judecătorească prin care se recunoaște suplimentul și, în orice caz, valoarea cheltuielilor de judecată și a onorariilor avocatului în fața Juzgado de lo Social [Tribunalul pentru litigii de muncă] și a Sala de lo Social [Secția pentru litigii de muncă] ar trebui să fie inclusă ca un element al despăgubirii?

Dispozițiile de drept al Uniunii invocate

– Directiva 79/7/CEE a Consiliului din 19 decembrie 1978 privind aplicarea treptată a principiului egalității de tratament între bărbați și femei în domeniul securității sociale, articolele 4-6

- Hotărârea Curții din 12 decembrie 2019, WA (C-450/18, EU:C:2019:1075)

Dispozițiile de drept național invocate

- Constituția, articolul 14 (principiul egalității)
- Legea organică 3/2007 din 22 martie 2007 privind egalitatea efectivă între femei și bărbați

Articolul 10: „Actele [...] care constituie sau determină o discriminare pe criteriul sexului se consideră a fi nule și neavenite și atrag răspunderea [autorului lor] prin intermediul unui sistem de măsuri reparatorii sau de despăgubiri reale, efective și proporționale cu prejudiciul suferit, precum și, dacă este cazul, printr- un sistem eficient și disuasiv de sancțiuni care să prevină apariția unor comportamente discriminatorii”.

- Decretul regal legislativ nr. 8/2015 din 30 octombrie 2015 prin care se aprobă textul consolidat al Legii generale privind securitatea socială [denumit în continuare „TRLGSS”] (versiunea aplicabilă *ratione temporis* litigiului principal):

Articolul 53: „1. Dreptul la recunoașterea prestațiilor se prescrie după cinci ani, calculați din ziua următoare celei în care a avut loc faptul generator al prestației în cauză, fără a aduce atingere excepțiilor stabilite în prezenta lege și fără ca efectele acestei recunoașteri să se producă începând cu cele trei luni anterioare datei la care s-a formulat cererea corespunzătoare. [...]”

Articolul 60: „1. Se acordă un supliment la pensie, pentru contribuția lor demografică la securitatea socială, femeilor care au copii biologici sau adoptați și care beneficiază, în cadrul unui regim al sistemului de securitate socială, de o pensie de tip contributiv pentru limită de vârstă, de soț supraviețuitor sau pentru incapacitate permanentă [...]”.

- Legea 36/2011 din 10 octombrie 2011 privind instanțele pentru litigii de muncă [denumită în continuare „LRJS”]

Prezentare succintă a situației de fapt și a procedurii principale

- 1 Domnului DX, care are doi copii, i s-a acordat o pensie pentru incapacitate permanentă cu efect începând din 10 noiembrie 2018.
- 2 La 12 decembrie 2019, Curtea a pronunțat o hotărâre în cauza WA (C-450/18, EU:C:2019:1075, denumită în continuare „Hotărârea WA”), în care a statuat că „Directiva 79/7/CEE a Consiliului din 19 decembrie 1978 privind aplicarea treptată a principiului egalității de tratament între bărbați și femei în domeniul securității sociale trebuie interpretată în sensul că se opune unei reglementări naționale precum cea în discuție în litigiul principal, care prevede dreptul la un supliment la pensie pentru femeile care au avut cel puțin doi copii biologici sau

adoptați și care beneficiază de pensii pentru incapacitate permanentă de tip contributiv în cadrul unui regim al sistemului de securitate socială național, în timp ce bărbații aflați într- o situație identică nu dispun de dreptul la un astfel de supliment la pensie”.

- 3 Ca urmare a hotărârii respective, Subdirecția Generală Planificare și Asistență Juridică din cadrul Instituto Nacional de la Seguridad Social [Institutul Național de Securitate Socială (INSS)] a publicat Criteriul de gestionare 1/2020 din 31 ianuarie 2020, care prevede următoarele: „până la efectuarea modificării legislative necesare în vederea adaptării articolului 60 din TRLGSS la Hotărârea CJUE [...], se stabilește următorul plan de acțiune al acestui organism de gestionare: 1. Suplimentul prevăzut în ceea ce privește pensiile pentru incapacitate permanentă, pentru limită de vârstă și de soț supraviețuitor, reglementat la articolul 60 din TRLGSS va continua să fie acordat, până la efectuarea modificării legale corespunzătoare a articolului menționat, numai femeilor care îndeplinesc condițiile impuse la articolul respectiv, la fel ca până în prezent. 2. Dispozițiile alineatului 1 trebuie să fie interpretate în mod logic fără a aduce atingere obligației de a executa hotărârile judecătorești definitive prin care se recunoaște respectivul supliment la pensie în favoarea bărbaților [...]”.
- 4 La 10 noiembrie 2020, domnul DX a formulat o cerere de recunoaștere a suplimentului de maternitate prevăzut la articolul 60 din LGSS. Această cerere a fost respinsă prin decizia administrativă din 17 noiembrie 2020.
- 5 Domnul DX a introdus o acțiune împotriva deciziei administrative respective la Juzgado de lo Social n.º 2 de Vigo [Tribunalul pentru litigii de muncă nr. 2 din Vigo], care, prin hotărârea din 15 februarie 2021, a constatat dreptul acestuia la supliment. În vederea recunoașterii suplimentului, instanța a făcut trimitere la Hotărârea WA. Aceasta a precizat că hotărârea prin care se recunoaște suplimentul produce efecte de la 10 august 2020 (cu alte cuvinte, cu trei luni înainte de formularea cererii din 10 noiembrie 2020, în conformitate cu legislația națională). Pe de altă parte, instanța a considerat că nu era oportun să acorde despăgubiri domnului DX, deoarece era vorba despre o discriminare legislativă.
- 6 Atât domnul DX, cât și INSS au declarat recurs împotriva hotărârii respective în fața Tribunal Superior de Justicia de Galicia [Curtea Superioară de Justiție din Galicia], instanța de trimitere.

Principalele argumente ale părților din procedura principală

- 7 Domnul DX susține că, prin nerecunoașterea suplimentului în favoarea bărbaților, INSS săvârșește o discriminare pe criterii de sex, cu atât mai mult cu cât, în urma Hotărârii WA, acesta a decis îl acorde în continuare numai femeilor și să oblige bărbații să îl solicite pe cale judiciară. În conformitate cu Directiva 79/7/CEE, este vorba despre o încălcare care constituie o discriminare pe criterii de sex diferită de cea constatată în hotărârea menționată. Prin urmare, acesta solicită recunoașterea suplimentului de maternitate de la data acordării pensiei sale pentru incapacitate

permanentă, deoarece, dacă ar fi femeie, ar fi fost deja informat cu privire la dreptul său, precum și a unei despăgubiri pentru încălcarea dreptului la nediscriminare, care să aibă un caracter atât reparatoriu, cât și disuasiv.

- 8 INSS se opune pretențiilor domnului DX, deoarece consideră că acțiunea lui s-a întemeiat pe principiul legalității. Acesta este un organism administrativ care nu are competențe juridice sau de reglementare pentru a transpune Directiva 79/7/CEE. Hotărârea WA nu recunoaște dreptul bărbaților la suplimentul de maternitate, ci constată doar că articolul 60 din TRLGSS este contrar principiului egalității de tratament, ceea ce trebuie să conducă, în conformitate cu articolul 5 din Directiva 79/7, la eliminarea dispoziției, însă nu neapărat la recunoașterea suplimentului în favoarea bărbaților.

Prezentare succintă a motivării trimiterii preliminare

Prima întrebare preliminară

- 9 Îndoiala principală care există în prezenta cauză și care condiționează răspunsul la cele două întrebări ulterioare adresate se referă la aspectul dacă practica INSS stabilită în Criteriul de gestionare 1/2020 în urma Hotărârii WA, și anume aceea de a refuza indiferent de situație acordarea suplimentului în litigiu în favoarea bărbaților și de a-i obliga să îl solicite pe cale judiciară, trebuie să fie considerată, în conformitate cu Directiva 79/7/CEE, o încălcare administrativă a acestei directive, distinctă de încălcarea legislativă constatată în hotărârea menționată, încălcare administrativă care, în sine, ar constitui o discriminare pe criterii de sex contrară articolelor 4 și 5 din directiva respectivă.
- 10 În hotărârea pronunțată în primă instanță de Juzgado de lo Social n.º 2 de Vigo [Tribunalul pentru litigii de muncă nr. 2 din Vigo], s-a considerat că este vorba despre o încălcare exclusiv legislativă. În schimb, instanța de trimitere consideră că este vorba despre o încălcare administrativă diferită de cea legislativă, ceea ce poate avea consecințe asupra datei producerii efectelor suplimentului (a doua întrebare preliminară) și asupra unei eventuale despăgubiri datorate domnului DX (a treia întrebare preliminară).

A doua întrebare preliminară

- 11 În cazul în care se consideră că există o încălcare strict legislativă, soluția dată de Juzgado de lo Social n.º 2 de Vigo [Tribunalul pentru litigii de muncă nr. 2 din Vigo] în ceea ce privește data de la care se produc efectele economice ale suplimentului (și anume, data formulării cererii cu efect retroactiv de trei luni) ar fi conformă cu dispozițiile legislației naționale.
- 12 În schimb, în cazul în care se consideră că există o încălcare administrativă suficient de gravă pentru a o distinge de cea legislativă, se ridică problema dacă soluția ar trebui să fie aceeași sau dacă, dimpotrivă, ar fi necesar (în aplicarea

dreptului la o cale de atac efectivă pentru protecția egalității garantat la articolul 6 din Directiva 79/7) ca efectele economice ale suplimentului să ia naștere în mod retroactiv la data pronunțării Hotărârii WA (12 decembrie 2019), de la data publicării acesteia (17 februarie 2020) sau de la data faptului generator al pensiei pentru incapacitate.

- 13 Acest lucru ar putea fi justificat în două moduri.
- 14 Pe de o parte, s-ar putea considera că termenul de retroactivitate de trei luni, având în vedere domeniul său temporal de aplicare scurt în raport cu termenele de retroactivitate mai lungi prevăzute de dreptul intern (cinci ani în cazul prestațiilor pentru incapacitate permanentă), este contrar principiului efectivității, deoarece îngreunează formularea cererilor întemeiate pe încălcarea dreptului Uniunii, astfel încât, prin aplicarea normelor interne privind termenul de prescripție (de cinci ani în speță), efectele economice ar putea să ia naștere cu efect retroactiv la data faptului generator al prestației.
- 15 Pe de altă parte, s-ar putea considera că încălcarea nu se limitează la refuzul de a-i acorda domnului DX prestația, ci că, de la data pronunțării Hotărârii WA și până la intrarea în vigoare a RDL 3/2021 [Real Decreto Ley 3/2021 (Decretul legislativ regal nr. 3/2021), denumit în continuare RDL nr. 3/2021] (adoptat în vederea punerii articolului 60 din TRLGSS în conformitate cu hotărârea respectivă, deși nu este aplicabil *ratione temporis* în prezenta cauză), s-au respins pe cale administrativă toate cererile formulate de bărbați, astfel încât au fost nevoiți să solicite prestația pe cale judiciară. Aceștia nici nu au fost informați și nici nu li s-a facilitat recunoașterea drepturilor pe care le-ar avea în cazul aplicării corecte a hotărârii menționate, ceea ce este în contradictoriu cu faptul că, în legătură cu același supliment, au existat chiar revizuri din oficiu în urma adoptării RDL nr. 3/2021. Astfel, în cazul în care se consideră că încălcarea administrativă a fost cauzată de practica administrativă stabilită în Criteriul de gestionare 1/2020, data producerii efectelor suplimentului ar trebui să fie data respectivei hotărâri a Curții (ar trebui să se clarifice mai exact dacă ar fi vorba despre data la care a fost pronunțată sau despre data la care a fost publicată).

A treia întrebare preliminară

- 16 Prin hotărârea pronunțată în primă instanță de Juzgado de lo Social n.º 2 de Vigo [Tribunalul pentru litigii de muncă din Vigo], s-a respins cererea de despăgubire a domnului DX. Instanța a considerat că nu s-au produs prejudicii reparabile ca urmare a încălcării principiului egalității între sexe, deoarece nu exista o altă încălcare decât cea pur legislativă.
- 17 Dacă, dimpotrivă, se consideră că există o încălcare administrativă diferită de cea legislativă, cererea de despăgubire ar avea ca temei ultim dreptul Uniunii (în afara normelor de transpunere). Acest lucru ar conduce la o serie de îndoieli în ceea ce privește dreptul la o cale de atac efectivă pentru protecția egalității, garantat la articolul 6 din Directiva 79/7/CEE.

- 18 Pe de o parte, în cazul în care s-ar considera că data producerii efectelor suplimentului în litigiu trebuie să fie cel puțin data la care s-a pronunțat Hotărârea WA, ar trebui să se stabilească dacă încălcarea administrativă a dreptului Uniunii a fost deja reparată în totalitate, sau dacă, dimpotrivă, ar trebui să se stabilească o despăgubire suplimentară prin care să se repare prejudiciile materiale și morale dovedite și care să aibă un efect disuasiv în ceea ce privește încălcarea respectivă.
- 19 Pe de altă parte, în orice caz, ar trebui să se stabilească dacă, pentru a asigura eficacitatea normelor de drept al Uniunii, cheltuielile de judecată și onorariile avocatului în primă instanță și în recurs ar trebui să fie incluse ca un element al despăgubirii. Referitor la aceasta din urmă, este oportun să se clarifice faptul că, în conformitate cu legislația națională, INSS nu ar putea fi niciodată obligat la plata cheltuielilor de judecată și a onorariilor, deoarece procedurile spaniole privind litigiile de muncă sunt gratuite pentru toate părțile. Numai în cazul excepțional al aplicării unei sancțiuni pentru rea-credință sau comportament abuziv, menționat la articolul 97 alineatul 3 din LRJS, cheltuielile de judecată și onorariile de avocat se acordă ca efect accesoriu al sancțiunii, însă acest lucru este valabil doar dacă partea care cade în pretenții este o întreprindere, astfel încât INSS ar putea face obiectul unei sancțiuni pentru rea-credință sau comportament abuziv, însă nici chiar în acest caz excepțional nu ar fi obligat la plata cheltuielilor de judecată și a onorariilor de avocat.

DOCUMENTUL